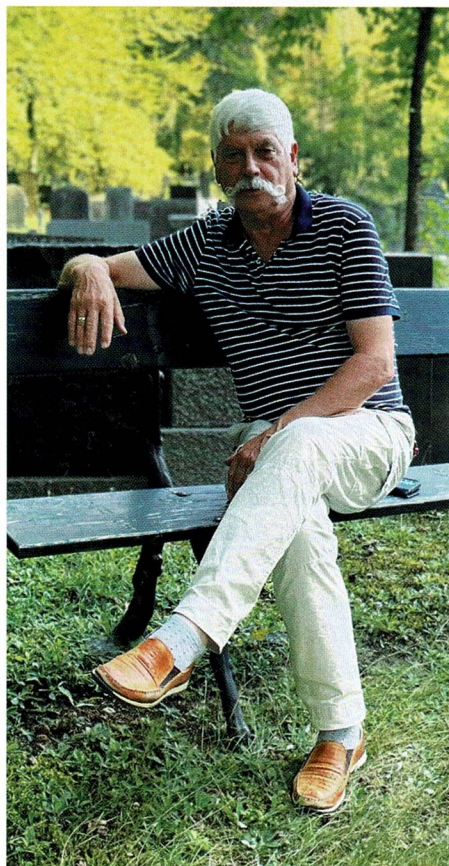

Wandelroute langs oorlogsgraven

'Apeldoorn was bepaald geen rustig dorp'

André Staal is al meer dan veertien jaar verbonden aan de begraafplaats op de Soerenseweg en verknocht geraakt aan die unieke plek. Afgelopen juni werd er een bijzondere route geopend: die langs de oorlogsgraven. "Drieëntwintig verhalen, vaak van jonge kerels, dat grijpt je wel aan."

De begraafplaats aan de Soerenseweg ligt er al 125 jaar zo goed als onveranderd bij. Het is een unieke plek, zoals deze vind je geen andere in Nederland. Diverse notabelen vonden er hun laatste rustplaats, zoals burgemeester van Hasselt en Von Zeppelin, de oprichter van de Apeldoornse Nettenfabriek. Ze liggen op de eerste klasse; wie door het monumentale poortgebouw binnenkomt kan hun graven haast niet over het hoofd zien. De ouders en oom van André Staal liggen er ook, maar op een wat minder prominente plek. En zelf heeft hij er ook een graf, wat hij eigenlijk best een apart idee vindt.

Ouders haalden zijn lichaam op

Nu is er dus die route langs oorlogsgraven. André: "Van de 27 graven die als oorlogsgraf zijn aangemerkt, is van 23 Apeldoorners het verhaal naar boven gehaald. Ik ken ze allemaal. Ik vind zelf het verhaal van Jacob Jan Bieringa heel indrukwekkend, een inspecteur van politie die vlak voor de oorlog werd opgeroepen. Op 10 mei had hij z'n eenheid in stelling gebracht in een open weiland. Ze hadden nog geen tijd gehad om schuilplaatsen aan te leggen toen een Duitse bommenwerper z'n lading op de eenheid afwierp. Jacob Jan wist op een motorfiets aan het geweld te ontkomen, maar ging toch terug naar z'n manschappen. Hij werd gearresteerd door Duitse parachutisten, gevangengezet in een boerderij en daar kreeg hij de volgende dag bij een nieuw bombardement een granaatscherf in zijn bovenlichaam. Zo'n jonge knaap en dan

'Je raakt vanzelf geïnteresseerd'

Na zijn pensionering kwam hij in contact met de begraafplaats via een oproep voor schoonmakers van graven. Genealogie had altijd al zijn interesse en onder meer door zijn betrokkenheid bij de website online-begraafplaatsen.nl kwam hij op

het idee om de graven te fotograferen. Op die manier ontdekte hij dat er fouten in het begraafregister van de gemeente stonden. Die heeft hij gecorrigeerd en zo viel hij van het een in het ander. "Als je daar elke week bent, dan ben je gewoon gek van die plek. Eerst was het met een borstel en een emmer schoonmaken, later de boel een beetje organiseren en gaandeweg gingen we ook letters schilderen en hekwerken opknappen." Uiteindelijk werd hij voorzitter van de Stichting Vrienden van de Begraafplaats Soerenseweg en schrijft hij voor het blad Actueel van de Vereniging Oud Apeldoorn verhalen over bekende Apeldoorners die op de begraafplaats liggen. "Als je met een graf bezig bent, raak je ook geïnteresseerd in de persoon die daar ligt."

'Zo'n jonge knaap en dan zo vroeg in de oorlog al omgekomen'

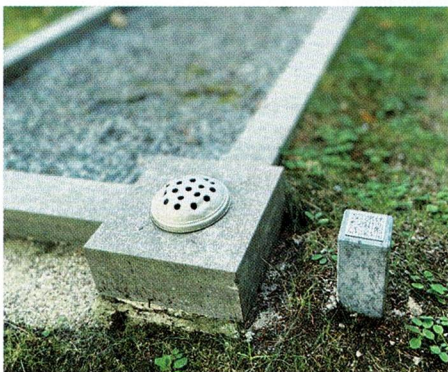

zo vroeg in de oorlog al omgekomen, tragisch. Of de geschiedenis van Jan Pater, een lompensorteerder, die in 1944 bij een razzia van straat werd gehaald. Hij werd afgevoerd naar Rees, een concentratiekamp vlak over de grens bij Zevenaar. Daar werd hij ziek en, omdat hij niet meer kon werken, ontslagen. Daarna overleed hij van uitputting, honger en kou. Zijn familie heeft zijn lichaam op een platte wagen uit Zevenaar opgehaald. Ontroerend toch.”

Kogelgaten in hekwerk

De route is in overleg met de gemeente uitgezet. André: ‘Dat was ook nog een hele uitdaging trouwens, want omdat de begraafplaats een monumentenstatus heeft, mag je niet zomaar alles doen. Maar het is heel mooi opgelost met natuurstenen paaltjes die voorzien zijn van een QR-code.’

Apeldoorn was in de oorlog bepaald geen rustig dorp. Er was een munitiedepot in de bossen richting Hoog-Soeren: tot

op de dag van vandaag wordt eraan gewerkt om de restanten op te ruimen. En het kende illustere bewoners, zoals de Duitse rijkscommissaris Seyss-Inquart. André: ‘Er waren op de Jachtlaan veel huizen gevorderd en met name in het laatste oorlogsjaar is er vanuit Berg en Bos aardig wat in de richting van de stad en de begraafplaats geschoten. Op het kruispunt Jachtlaan met de Soerenseweg is vlak voor de bevrijding zwaar artillerievuur geweest. Als je dan toch op de begraafplaats bent, ga dan ook eens op zoek naar de kogelgaten in hekwerken en zerken.’

Jeanet van der Linden

Het stenen archief

De begraafplaats aan de Soerenseweg bestaat in 2025 125 jaar. Op 28 juni is de route langs de oorlogsgraven geopend. Wandelend langs de oorlogsgraven kunt u de verhalen van de daar begraven mensen lezen door de QR-code op de bank bij de ingang te scannen. U krijgt dan de routebeschrijving met teksten en oude foto's op uw scherm. De verhalen van moed, verlies en herinneringen zijn ook online te lezen op www.begraafplaatssoerenseweg.nl. Zoek op 'het stenen archief'. De begraafplaats is dagelijks geopend van 08.00 tot 20.00 uur (tussen 1 oktober en 1 april tot 17.00 uur).